

S F A T U L

organul oficios a C. N. R. din Maramurăș

Apare odată pe săptămână. — Abonamentul : pe an 18 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 9 cor., pe $\frac{1}{4}$ de an 5 cor.

Viitoriul școlilor noastre.

Toate foile noastre se ocupă în zilele cele mai din urmă cu școlile noastre naționale. Multe adunări și consfătuiri sau făcut, multe sau vorbit și sau scris despre obiectul acesta, dacă aș voi să le recites toate — n'ar încăpea în cadrele foaiei noastre. Deci numai cu două-trei trăsuri marcante voi raporta despre direcțiile noi, în cari a pornit școala noastră.

Școlile de stat, cari pân'acuma au fost altarele, de unde s'a propovăduit „idea statului ungar“ și „integritatea“ — pierzându-și terenul de sub picioare — simplaminte nu mai funcționează. Trebuie se le preiee statul român cât de'n grabă, și să le prefacem în cetățile naționalizmului și democrației noastre. Toate protocoalele și programele reuniunilor învățătoarești fixază idea preluării tuturor școlilor confesionale de către stat, și ștergerea caracterului confesional al școalei. Să fie în viitor numai un soi de școală : școale de stat. E de remarcă nizuința învățătorilor de a elupta independența deplină a școalei. — În viitor școala nu va fi subordonată, ci coordonată bisericii, înse va rămânea în legatură cu biserica, — care încă e un factor însemnat al culturii noastre naționale, însă legătura aceasta nu va fi

așa de strinsă. Sa vorbește mult despre școala primară cu 8 clase : 4 inferioare și 4 superioare, la care s'ar lega apoi continuativ cele 5 clase ale școalei secundare. Ce privește recrutarea învățătorilor, dl V. Goldiș — șeful resortului de culte și instrucție — face un apel către intelectuali română să îndemne fetițele și băeții absolvenți de 4 clase civile etc., de a se înscrie la școlile normale (preparandii) în număr cât de mare. Pentru acea preparandiile de băeți prin un ordin să deschid și pentru fete. Sunt revocați mai incolo învățătorii penzionați, cari doresc a se reactiva. Se vor face cursuri mai încolo pentru învățătorii cu limba maternă streină — cari doresc a ocupa post de învățători în școala statului român. Avem lipsă mare de învățători fiind puțini, căci ne-a rărit războiul și prigonirile neconținute ale fostului guvern. Mulți dintre noi — ca să scape de prigonirile acestea neconținute și de mizerie — au primit posturile cu mult mai favorabile ale statului ungar. Pe aceștia îi revocăm, provocându-i să reîntre în serviciul națiunei române, și să ne deie mână de ajutor la punerea bazei a școalei și culturii naționale românești. — Noi — uitând trecutul, și sperând în un viitor mai bun — întindem mâna noastră frățască tutorora celora, cari

Prețul 40 fil.

voesc a conlucra cu noi pentru lăţirea culturii române. Inse faţă de cei slabi şi dubitători vom lua o poziţie hotărâtă. Crengile uscate le taie grădinariul de pe pom, şi pomul de acea mai frumoase fructe aduce!

Viitoriul şcolii noastre e auriu, niciodată perspective aşa de frumoase n'a avut până 'acuma. Nici odată n'a stat pe o bază aşa de sigură şcoala noastră, înse niciodată n'a fost atât de lucru pentru înfăp acestui viitor splendid. Căci viitoriul numai prin munca noastră va fii auriu. În ziua de azi numai acela reuşeşte, cine lucră şi-şi agoniseşte. Agonisitul acesta e un capital, poate fi material sau spiritual. Şi numai acel popor — şi individ — e vrednic de viaţă, care colaborează la adunarea capitalurilor naţionale şi ale umanităţii. Noi învăţătorii am fi des-

tinaţi de a aduna capitalul acesta spiritual: cultura română. Să nu ne dovedim de crengi uscate.

— † —

Ce'i cu Ungurii?

Foile ungureşti de câteva săptămâni nu mai înceată a născoci tot felul de minciuni despre purtarea armatei române. — Ne urăsc din inimă şi cu toate acestea acum când ne luăm rămas bun dela ei pe vecie, nu bucurosi ne lasă din ghiarele lor, nu se pot împăca cu pierderea ţinuturilor româneşti pe cari le-au stăpânit mai bine de 1000 ani, fără nici un drept. Se folosesc de cele mai mărgave mijloace ca să zădărnicească înfăptuirea României Mari. — La început au încercat cu bolşevismul, lăşind ideile aceste prin agenţi plătiţi cu mii de coroane; cari împărţeau printre Români hârţuţii, cu feli şi feli de vorbe de ocară la adresa preoţilor, advocaţilor şi a celorlalţi intelectuali români. N'au răuşit; cu toţii doar le cunoş-

Din suferinţele noastre.

A venit ziua învierii, ziua aşteptată de-o mie de ani. — Bucuria şi veselia Românilor acum e la culme; tot Românul voit de bine se bucură, că atotputernicul şi bunul Dumnezeu ne-o împlinit visul dorit de moşi-strămoşii nostri.

Bucuria şi veselia noastră de azi însă a cerut, atât dela noi, cât şi dela moşi-strămoşii nostri jertfe mari de sânge şi avere. Dacă resfoim puţin foile istoriei, vedem, că dela gloriosul străbun al nostru, împăratul Trăian, Românii de pe câmpiile şi plaiurile lor frumoase au suferit foarte multe năcazuri, ba chiar suferă şi astăzi. După căderea imperiului al împăratului Trăian au intrat popoare vandale sălbatice pe câmpiile şi plaiurile locuite de urmaşii legionariilor — soldaţilor — lui Trăian, transformând ţara într'o pustietate şi pe urmaşii legionarilor făcându-i robi, sclavi. Intre popoarele aceste sălbatice au fost goşii, hunii, avarii, ungurii şittătarii, dintre cari mai multe necazuri şi neplăceri ne-au făcut ungurii, cu cari de-o mie de ani trăim la-olaltă. — În timpul acesta în continuu ne-au schinguit, şicanat, pe lângă toate că în res-

boaie am adus pentru ei enorme de mari jertfe în sânge şi avere. Noi am luptat pentru ei contra tătarilor, turcilor, nemţilor, polonilor, italienilor ca ostaşi de ordine. Şi ce a fost resplata? A fost aceea, că în curând toate drepturile ni-le au luat.

Ungurii încuibându-se între masele româneşti sub pretestul că ne cultivează, ne apără, ne fac dreptate, ne-au supt măduva, cu forţa ne-au scos din averi. — Maltratările şi chinurile cu timpul s'au urcat la-o aşa de mare culme, că bietul român ne mai putând suferi durerile, a izbucnit în anul 1514. revoluţia iobajilor români stând în frunte iscusitul bărbat iobajiu George Doja. Ungurii înspăimântaţi, ca se sufoace mişcarea, au promis iobajilor români sarea şi marea şi de fapt le-o reuşit ai trage pe sfoară pe bieţii români; pe conducător l-au fript de viu înfrun' n jilt (scaun) de fier înroşit şi Doamne pe mulţi i-au ucis!

După mişcarea aceasta au urmat zile grele pentru Români. Nobilii unguri au îngreunat cu felurite apucături viaţa românului, punându-i în cărcă diferite dăjdi, poveri. Aşa de tare au îngreunat viaţa, că a trăit sârmanul român ca-o vită. Şi când după un timp îndelungat s'a umplut pocalul amărăclunii,

team prea bine scopul ce-l urmăresc, de cât să ne lăsăm înșelați.

Între acestea s-au început pertractările de pace. — Pe Unguri bine înțeles, ententa nu ia băgat nici în o samă, — după cum și meritau, nu ia înțeles să ia parte nici la pertractările de pace. Ca să câștige simpatia și mila ententei, au plătit mai multe milioane agenților lor, cea mai mare parte jidovi, ca să pună la cale o grevă a funcționarilor și muncitorilor din Ardeal, au început apoi și foile jidano-ungurești a iscodi cele mai încornurate mincuni, despre fărădelegi, cari adecă le-ar face armata română.

Se înșală rău dacă cred că vor ajunge cevacu procedura aceasta. Ententa îi cunoaște prea bine din trecut, toată cârma unguerească a avut de bază minciuna și fățarnicia, apoi ști vorba, cu minciuna poți prânzi dar nu și cina.

Să cercetăm care-i adevărul. — Săcui și alte bande unguerești organizate pentru jaf, în septămâna trecută, au năpădit comunele românești din teritoriile neocupate încă de armata română. În aceste comune au început a

românii în frunte cu eroii martiri Horia, Cloșca și Crișan la anul 1784 iarăși au încercat să scuture jugul de pe grumazi, să se elibereze. Dar' și aceasta încercare sa zădărnicit, sa sfârșit cu triste urmări. Conducătorii au fost ruși în roată de unguri, iar pentru popor au urmat și mai triste zile. Nu li-sa permis mutarea dela un domn la altul. Toată munca și toată sudoarea noastră, tot rodul muncii noastre o mâncau streinii luându-le dela noi în dări și biruri mari. O așa viață nu se mai putea purta!

Au venit timpurile frumoase, dar pentru noi grele, pline de amărăciune și jertfe din anii 1848-49, când fostul împărat Francisc Iosif ne-o promis desrobire și libertate, ca se ne câștige pentru sine. Românii în frunte cu însuflitul erou avocat Avram Iancu au adus jertfe foarte mari pentru împărat și respalata, recunoștința a fost o mare decepțiune. Pe bietul Iancu nici la vrut asculta împăratul la batjocurit, huiduit și sârmanul de supărare văzând că nu-și poate conduce poporul pe pământul făgăduinței și-a pierdut mintea.

— g. b. —

(Va urma.)

ucide, maltrata și jăfui pe români. În Bologa comună situată la marginea com. Cluj, au bătut femeile și copiii, au omorât în modul cel mai barbar șase țerani și anume Teodor Potra, Ioan Drezda, Simion Panantas, Dumitru Baci, Gavrila Urs împreună cu femeia sa Maria Potra. Nu sau mulțămît numai, că i-a ucis, fără după acesta i-a mai și mutilat, tăindu-le nasul urechile etc. În comuna Ciucea au puscat în Românii pașnici, omorând pe 3 înși și rânind pe opt. În Egeriște au omorât un om și au rânit trei.

În comuna Poeni au prins pe sublt. George Tămaș invalid, care și-a pierdut o mână în război. L-au dus până în marginea satului, l-au înfundat în o groapă pe cari au sapat-o atunci. L-au astupat cu pietrii și pământ, împungându-l neconținut cu baionetele și întrebându-l de mai vrea Românie-Mare. I-au lăsat numai capul afară. Au adus la groapă pe părinți și în fața lor l-au împușcat.

Aceste nu sunt născociri, au fost constatate oficios de generalul francez Patey și căpitanul Caire, cari au fost la fața locului ascultând martorii cari au vazut aceste fărădelegi cu ochii proprii.

Brutalități de aceste n'au comis numai în 3 comune, fără le-au comis și comit si în alte comune din Bihor, Arad, Sălaj și Sătmar, cu învoirea și plățiți de guvernul ungueresc.

Când vrea Dzeu să te bată, îți ia mai întâi mintea.

Adunarea învățătoarească.

În adunarea reuniunii învățătorilor români din Maramurăș, care s'a ținut Vineri, în 7 Februarie, s'a ales de președinte al reuniunii dl. inv. I. Bilțiu Dancuș, vice-președinte și secretar dl. G. Nemet, cassar: dl. A. Miclea, notar: dl. N. Botoș, ca reprezentanți ai reuniunii la C. N. R. Comitatens: dnii A. Zăgrean și S. Wlad; ca reprezentanți ai reuniunii la adunarea învățătorilor români din Transilvania: dnii I. Bilțiu-Dancuș, și A. Miclea.

În adunare s'a hotărât, să se salute armata română prin luarea în protocol și predarea protocolului d-lui Colonel, comandantul reg. No. 14. S'a trimis o telegramă de felicitare M. Sale Regelui Nostru Ferdinand, în

care s'a exprimat dinasticismul nostru, cu ocasiunea aniversării unirei principatelor.

S'a hotărât, că de acum înainte reuniunea să nu mai aibă caracter confesional, să i-se schimbe numele în: Reuniunea Învățătorilor Români din Maramurăș, s'a hotărât mai încolo' ca prin acest organ oficios al C. N. R. C. să-se provoace toți învățătorii români din Maramurăș, fie amployați la ori-ce fel de școală (de stat sau confesională) — ca să între ca membri în organizația noastră. Taxa de membru al reuniunii e 10 cor., care are săse trimită dlui A. Miclea Șăieu. — Adunarea hotărăște, că va lucra din răputeri pentru efeptuirea visului noastră secular: România-Mare și pentru trezirea și întărirea simțemântului românesc și dinastic. — Adunarea

hotărăște, ca prin un protocol se ceară dela ministrul nostru de culte, ca în ce privește salarizarea și penzionarea învățătorilor toate favorurile deja primite dela guvernul unguresc se fie acceptate și asigurate; cere statificarea tuturilor școlilor, și ștergerea caracterului confesional a școlilor românești.

Să hotărăște sistarea propunerii în limba maghiară al oricărui obiect de învățământ și a limbei maghiară, înlocuindu-se obiectele acestea cu limba română, scris, cefit și calcul. Să hotărăște, ca fieștecare învățător să sprijinească cu toate puterile sale acțiunea C. N. R. Comitens.

I. Bilțiu-Dancuș
președintele Reuniunii.

ȘTIRI

În atențiunea sfaturilor sătești. Primim dela comandamentul militar român al regimintelui No. 14. spre publicare, următoarele Șfaturile sătenești sunt rugate a aduce la cunostința locuitorilor, că fân și ovăs n'au de a vinde decât ofițerilor trimiși de regiment, cari vor arăta acte că sunt trimiși spre acest scop. Cei cari au fân pe câmp să'l strângă acasă căci altfel regimentul nu va asculta plânsorile celor căroră li sau dus fânul.

DIN MARAMURAS

Sosesc alimente pentru Maramurăș. Dl comisar de alimentație Dr. Aurel Szabo a esoperat dela guvernul din Sibiu pentru Maramurăș trimiterea la 25 vagoane de cucuruz (malai), 2 vagoane zăhar, mai multe vagoane petrol și ulei. Toate aceste sunt pe drum și vor sosi în zilele aceste, parte în Baia Mare parte în Năsăud, de unde vor trebui aduse cu carele.

Maramurășeni maltratați de bande săcuesți Clericii Ovidiu Lupan și Flaviu Serbac au voit să călătorească la Gherla, pentru continuarea studiilor. Pe drum la gara din Sătmar

au fost deținuți de bandele săcuesți și maltratați în chipul cel mai barbar. Legitimându-se și dovedind scopul nevinovat al călătoriei, cu acte cari nu se pot trage la îndoială abia după trei zile au scăpat din cela rece în cari au fost închiși, fiind indrumați să părăsească de urgență orașul.

Se provoacă toți dnii învățători de a se înscrie de membri ai „Reuniunii Învățătorilor Români din Maramurăș” Taxa de membru (10 cor.) săse trimită dlui cassar A. Miclea Șăieu.

Dnii preoți și învățători mai distinși în activitatea de pedagogie cari doresc a ocupa vreun post de profesor, la școala civilă, normală sau secundară, să-și înainteze documentele până în 1. Martie, la resortul de culte și instrucție al C. D. din Sibiu.

Averea Reuniunii învățătorești stă din: 2136'08 cor. depuși la banca „Maramurășana” Din taxele de membru a incurs 260 cor. Toată averea e așadară: 2396'08 cor.

Editor și Proprietar: C. N. R. din Maramurăș.

Redactori responsabili: Dr. Vasile Kindriș și Dr. Titu Dorog.